

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 734/1 Prot.

Tiranë, më 13 . 05 . 2024

V E N D I M

Nr. 129, Datë 13 . 05 . 2024

Bazuar në nenin 32/1/a dhe nenin 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 223, datë 19.10.2023¹, e znj. V.D² dhe znj. V.K³ kundër Shoqërisë së Transportit “Llixha 2001” sh.p.k, me pretendimin për diskriminim, për shkak të “aftësisë së kufizuar”.

Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

K O N S T A T O I:

I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues.

Sipas shpjegimeve të dhëna, subjekti ankues në mes të tjerash informon se: “Në datë 26.09.2023, kanë qenë duke udhëtuar nga Elbasani në Llixha me autobusin e orës 13.00, me targë AA xxx GP. Kur faturino erdhi për të mbledh lekët ne i nxorrëm librezat e verbërisë dhe i thamë që duhet të paguajmë gjysëm bilete sipas nenit 11 të ligjit nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit”, i ndryshuar”. Ai tha se nuk e njoh ligjin, mjetin e kam privat dhe duhet ta paguash si gjithë të tjerët dhe na detyroi të paguajmë, ndryshe do na zbriste në tokë. I kërkua biletë dhe faturino tha, nuk ka bileta. Kështu që ne u ndiem të fyera publikisht, pasi ai e ngriti zërin duke na ofenduar në publik. Edhe kur u kthyem mbrapsht nga Llixha-Elbasan qëlloi i njëjti autobus dhe faturino, i cili na kërcënoi akoma më me ashpërsi duke na fyer në mes të publikut”.

¹ Ankesa është plotësuar me identifikimin e subjektit kundër të cilit është bërë ankesa, me shkresën e dërguar nga DPSHTRR, nr. 20396/1, datë 13.11.2023.

² Referuar Librezës së Verbërisë nr. 13077, të lëshuar nga SHSSH, ankuesja është e verbër Grupi i II-të.

³ Referuar Librezës së Verbërisë nr. 23333, të lëshuar nga SHSSH, ankuesja është e verbër Grupi i II-të.

Subjekti ankues, kërkon nga Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, konstatimin e diskriminimit të tyre nga ana e Kompanisë së Transportit “Llixha 2001” sh.p.k, për shkak të aftësisë së kufizuar.

Bazuar në nenin 32/1/a të ligjit “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri ka kompetencë për të shqyrtuar shkeljet që i bëhen zbatimit dhe respektimit të parimit të barazisë në lidhje me këtë shkak.

Në ankesën e depozituar nga ana e znj. V.D dhe znj. V.K, pretendohet diskriminim për shkak të aftësisë së kufizuar, nga ana Shoqërisë së Transportit “Llixha 2001” sh.p.k.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Komisioneri evidentoi se Bashkia Elbasan është subjekti i cili licenson shoqëritë e transportit që ushtrojnë aktivitetin qytetas në territorin që ajo mbulon.

Në kontekst të legjitimitetit të subjektit ankues kundrejt subjektit ndaj të cilit ka pretenduar diskriminimin, Komisioneri vëren se, bazuar në kompetencat e sanksionuara nga ligji nr. 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore” dhe ligji nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, Bashkia Elbasan, gëzon legjitimitet pasiv në këtë proces, pasi ka tagrin për ofrimin e monitorimin e shërbimit të transportit për kategorinë e të verbërve, nga ana e operatorëve të transportit rrugor, me të cilët ajo hyn në marrëdhënie kontraktuale.

Në këtë kuadër, Komisioneri bëri pjesë të procedurave hetimore dhe këtë njësi të vetëqeverisjes vendore, si subjekt ndaj të cilit shqyrtohet ankesa e paraqitur nga ana e ankueseve.

II. Ndjekja e procedurës për shqyrtimin e ankesës nga Komisioneri.

Në nenin 1 të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Bazuar në nenin 7 të LMD, mbrojtja nga diskriminimi, garantohet ndaj çdo veprimi apo mosveprim të autoriteteve publike ose personave fizikë a publikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë apo privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta apo të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë apo grupe personash, apo në raport me të drejtat e tyre ligjore.

Ankesa e paraqitur është në përputhje me kërkesat e nenit 33, pika 3, të LMD-së dhe u pranua për shqyrtim, pasi nuk ekziston asnjë nga shkaqet për mospranim të përcaktuara nga neni 33, pika 4, të LMD.

Gjatë shqyrtimit të kësaj ankese, Komisioneri ka marrë në shqyrtim vetëm ato çështje, që bëjnë pjesë në kompetencat e tij, të parashikuara nga ligji 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar.

Në zbatim të parashikimeve ligjore, të përcaktuara në nenet 32/2 dhe 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka shqyrtuar çështjen duke ndërmarrë hapat si më poshtë:

- Në kushtet që, pala ankuese nuk kishte mundur që të identifikonte subjektin i cili ofron shërbimin e transportit në linjën Llixha-Elbasan dhe anasjelltas, me të cilën kishin udhëtuar në datën 26.09.2023, datë në të cilën pretendohet se është konsumuar sjellja diskriminuese; Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, me anë të shkresës me nr. 1103/2, datë 23.10.2023, i është drejtuar për marrjen e informacionit dhe identifikimin e subjektit i cili ofron këtë shërbim, Drejtorisë së Përgjithshme të Shërbimeve të Transportit Rrugor.

Me shkresën nr. 20396/1, datë 13.11.2023, Drejtorja e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor, përcolli informacionin duke sqaruar ndër të tjera se:

“Drejtorja e Përgjithshme e Shërbimeve të Transportit Rrugor, në zbatim të Urdhërit Nr. 318, datë 02.11.2020 “Për delegim kompetence”, të Ministrit të Infrastrukturës dhe Energjisë, është organi kompetent për nënshkrimin e licencave dhe certifikatave për operimin në transportin ndërqytetës të udhëtarëve me autobus. Nga verifikimi në sistemin elektronik e-DPSHTRR, rezulton se mjeti me targë AAxxxGP është në pronësi të subjektit “Llixha 2001” sh.p.k”.

- Pas marrjes dijëni nga ana e DPSHTRR, lidhur me subjektin privat, shoqërinë “Llixha 2001” sh.p.k, i cili kishte në pronësi mjetin me targë AA xxx GP; nëpërmjet shkresën nr. 1103/5, datë 20.11.2023, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka njoftuar dhe kërkuar parashtrime nga subjekti, lidhur me pretendimet e subjektit ankues, si dhe ka kërkuar dokumentacionin si më poshtë:

Nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k:

- Informacion nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k, lidhur me situatën e pretenduar nga ana e ankueseve.
- Informacion nëse nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k, ofrohet transporti i personave me aftësi të kufizuara, në veçanti personave të verbër, bazuar në lehtësirat financiare të parashikuara në legjislacionin specifik.
- Informacion lidhur me masat e ndërmarra nga ana e Shoqërisë për sqarimin e zgjidhjen e kësaj problematike.

Nga ana e Bashkisë Elbasan:

- Kopje të kontratës së shërbimit mes Bashkisë Elbasan dhe Shoqërisë së transportit “Llixha 2001” sh.p.k që ushtron aktivitetin në linjën Elbasan-Llixha-Elbasan.
- Informacion cilat janë masat e ndërmarra nga ana e Bashkisë për verifikimin dhe zgjidhjen e problematikës së parashtruar nga ankueset? Parashtrimet tuaja dhe aktet shkresore provuese, nëse ka.

Nga ana e Task-Forcës së Transportit Rrugor:

- Çfarë masash ka marrë Task-Forca e Transportit Rrugor, për të monitoruar dhe kontrolluar zbatimin e legjislacionit në fuqi për personat me aftësi të kufizuara, nga ana e operatorëve të transportit për Bashkinë Elbasan? Kopje të akteve të monitorimit dhe/ose kontrollit të realizuar, nëse ka? Parashtrime lidhur me sa më sipër.

Me shkresën me nr. 1653/1, datë 13.12.2023, Task-Forca për përmirësimin e nivelit të kontrollit të mjeteve motorike e rimorkiove të tyre, në mes të tjerash informoi Komisionerin se: *“Në zbatim të VKM nr. 465, datë 26.07.2018 “Për krijimin e Task-Forcës për përmirësimin e nivelit të kontrollit të mjeteve motorike e rimorkiove të tyre”, Task Forca e Transportit Rrugor nuk ka kompetenca për të marrë masa në lidhje me këto problematika, pasi kjo strukturë i administron këto ankesa vetëm në nivel këshillimi”.*

Me shkresën me nr. 6798/1, datë 19.12.2023, Bashkia Elbasan, informoi Komisionerin se: *“Bashkia Elbasan ka ngritur një grup pune me Urdhër nr. 2720, datë 07.12.2023 “Për verifikimin e zbatimit të kushteve të licencimit nga subjektet e transportit të udhëtarëve në Bashkinë Elbasan”. Në rast verifikimi të shkeljeve të kushteve të licencimit, grupi i punës do të propozojë marrjen e masave sipas legjislacionit në fuqi”.*

Me shkresën datë 19.12.2023, Shoqëria “Llixha 2001” shpk, informoi Komisionerin se: *“Shoqëria “Llixha 2001” shpk, ushtron aktivitetin e saj në fushën e transportit të udhëtarëve në linja urbane, interurbane, për qëllime turistike, etj, që prej vitit 1993, fillimisht e regjistruar si person fizik dhe nga viti 2001 e në vijim si person juridik.*

Lidhur me situatën e pretenduar nga ana e ankueseve ju bëj me dije, si më poshtë vijon:

Nga ana jonë u mblodh i gjithë kolektivi i kompanisë dhe u shqyrtua me kujdes problematika e ngritur. Nga punonjësit e kompanisë që kanë pasur linjën Elbasan-Llixhë me autobusin e orës 13:00, me targën AAxxxGP, për të cilën pretendohet se kanë pasur kontakt me personat ankues, sqarojmë se nuk mbajnë mend një situatë të tillë dhe e quajnë të pa mundur dhe theksojnë se është hera e parë në përvojën e tyre shumë vjeçare, fatorino në moshën 62 vjeçare, dhe pa asnjë ankesë për mënyrën e sjelljes apo komunikimit me pasagjerët dhe shoferi i moshës 64 vjeçare, gjithashtu pa asnjë problematikë gjatë gjithë punës së tij shumë vjeçare. Nga ana e kompanisë sonë “Llixha 2001” sh.p.k. ofrohet transporti i personave me

aftësi të kufizuar, veçanërisht personave të verbër, bazuar në lehtësirat financiare të parashikuara në legjislacionin përkatës specifik.

Nga ana e drejtuesve të kompanisë, megjithëse pretendimet e tyre si më sipër, u ritheksuan të gjitha rregullat që duhen zbatuar nga punonjësit e kësaj kompanie në zbatim të legjislacionit për personat me aftësi të kufizuar dhe veçanërisht personave të verbër dhe personelit të linjës së mësipërme, fatorinos dhe shoferit, ju dha “Vërejtje me paralajmërim për pushim nga puna””.

- Me shkresën nr. 1103/10, datë 22.12.2023, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka kërkuar nga Shoqëria “Llixha 2001”, informacionin dhe dokumentacionin si më poshtë:
 - Kopje të plotë të procedurës së ndjekur për analizimin e rastit dhe marrjes së masës disiplinore për punonjësit: faturino dhe shoferit të mjetit (njoftim për zhvillimin e takimit mes palëve, procesverbalin e mbajtur, shkresë për masë disiplinore, etj).
- Mbështetur në nenin 33/8, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, për shqyrtimin e mëtejshëm të ankesës, Komisioneri me shkresën nr. 191, datë 31.01.2024 njoftoi, palët për zhvillimin e seancës dëgjimore me datë 13.02.2024, për të parashtruar dhe argumentuar në mënyrë të drejtpërdrejtë pretendimet e palëve në proces, si dhe kërkoi kopje të dokumentacionit si më poshtë:

Nga ana e Bashkisë Elbasan:

- Kopje të kontratës së shërbimit mes Bashkisë Elbasan dhe kompanisë së transportit “Llixha 2001” sh.p.k që ushtron aktivitetin në linjën Elbasan-Llixha-Elbasan.
- Kopje të Urdhrit nr. 2720, datë 07.12.2023 “Për verifikimin e zbatimit të kushteve të licencimit nga subjektet e transportit të udhëtarëve në Bashkinë Elbasan”.
- Informacion lidhur me gjetjet e grupit të punës të ngritur sipas urdhrit të mësipërm dhe në veçanti për Kompaninë “Llixha 2001” sh.p.k.

Nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k:

- Kopje të plotë të procedurës së ndjekur për analizimin e rastit dhe marrjes së masës disiplinore për punonjësit: faturino dhe shoferit të mjetit (njoftim për zhvillimin e takimit mes palëve, procesverbalin e mbajtur, shkresë për masë disiplinore, etj).

Bazuar në nenin 80/1/b të Kodit të Procedurave Administrative dhe Rregullores së Brendshme të Komisionerit, seanca dëgjimore u regjistrua audio dhe përmbajtja e saj do të përdoret si provë gjatë procesit të shqyrtimit të ankesës.

Seanca u zhvillua në datë 13.02.2024, vetëm me praninë e subjekteve ankues, pasi Bashkia Elbasan megjithëse kishte marrë dijeni nëpërmjet njoftim marrje poste me nr. RR569798858AA, datë 01.02.2024, dhe Shoqëria “Llixha 2001” nuk u paraqën në seancën dëgjimore dhe nuk dërguan dokumentacionin e kërkuar.

Gjatë seancës dëgjimore, ankueset i qëndruan të gjitha pretendimeve të bëra në ankesë dhe deklaruan se si shoferi dhe faturino ishin në moshë në moshë të pjekur dhe nuk prisnin një sjellje të tilla nga ata.

- Në vijim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, me shkresën nr. 325, datë 20.02.2024, iu drejtua sërish Bashkisë Elbasan dhe shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k, me një kërkesë për dokumentacion pas seancës dëgjimore dhe ka kërkuar aktet e poshtë cituara:

Nga ana e Bashkisë Elbasan:

- Kopje të kontratës së shërbimit mes Bashkisë Elbasan dhe shoqërisë së transportit “Llixha 2001” sh.p.k që ushtron aktivitetin në linjën Elbasan-Llixha-Elbasan.
- Kopje të Urdhrit nr. 2720, datë 07.12.2023 “Për verifikimin e zbatimit të kushteve të licencimit nga subjektet e transportit të udhëtarëve në Bashkinë Elbasan”.
- Informacion lidhur me gjetjet e grupit të punës të ngritur sipas urdhrit të mësipërm dhe në veçanti për Shoqërinë “Llixha 2001” sh.p.k.
- Informacion dhe kopje të plotë të dokumentacionit lidhur me monitorimin e shërbimit të operatorëve të transportit të udhëtarëve, me të cilët Bashkia ka marrëdhënie kontraktuale, për periudhën gjatë viteve 2019-2023.
- Si dhe çdo shpjegim apo informacion tjetër që ju do e gjykoni të arsyeshëm dhe do të ndihmonte në sqarimin e plotë të kësaj çështjeje.

Nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” sh.p.k:

- Kopje të plotë të procedurës së ndjekur për analizimin e rastit dhe marrjes së masës disiplinore për punonjësit: faturino dhe shoferit të mjetit (njoftim për zhvillimin e takimit mes palëve, procesverbalin e mbajtur, shkresë për masë disiplinore, etj).
- Si dhe çdo shpjegim apo informacion tjetër që ju do e gjykoni të arsyeshëm dhe do të ndihmonte në sqarimin e plotë të kësaj çështjeje.

Shoqëria “Llixha 2001” sh.p.k, me shkresën të protokolluar me tonën me nr. 422, datë 08.03.2024, dërgoi kopje të procesverbalit datë 20.01.2024, me përmbajtjen si më poshtë: *“Sot me datë 20.01.2024 u realizua mbledhja e komisionit të ngritur nga ana e kompanisë së transportit “Llixha 2001” për rastin e pretenduar nga ankueset se faturino i autobusit me targe AAxxxGP nuk ka marrë parasysh kartonin që kanë personat me aftësi të kufizuar dhe veçanërisht ata që janë të verbër. Qëllimi i këtij takimi ishte analizimi i ankesës së dy personave dhe i marrjes së masës për faturinon dhe shoferin e këtij autobusi. Për sa më sipër komisioni vendosi të marrë masat me paralajmërim për pushim nga puna për faturinon dhe shoferin në rast përsëritje”.*

Me shkresën me nr. 676/2, datë 19.03.2024, Bashkia Elbasan, informoi Komisionerin se: *“Grupi i punës i ngritur me Urdhër nr. 2720, datë 07.12.2023 “Për verifikimin e zbatimit të kushteve të licencimit nga subjektet e transportit të udhëtarëve në Bashkinë Elbasan” pas marrjes së*

ankesës për shoqërinë “Lixha 2001”, kreu disa kontrole në grup të vogël të cilët udhëtuan në linjën Elbasan-Tregan (Llixha) dhe anasjelltas. Gjatë këtyre udhëtimeve nuk është konstatuar asnjë parregullsi në sjelljen ndaj udhëtarëve nga ana e faturinove të autobusëve. Bashkia Elbasan, nuk ka nënshkruar asnjë kontratë me shoqërinë “Llixha 2001”, pasi në kushtet e licencimit dhe në dispozitat e përgjithshme janë të përcaktuar rregullat e shërbimit”.

- Në vijim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, me shkresën nr. 325/2, datë 28.03.2024, iu drejtua Bashkisë Elbasan, me kërkesë për dokumentacion pas seancës dëgjimore dhe ka kërkuar aktet e poshtë cituara:
 - Kopje të plotë të licencës nr. 21, të lëshuar nga Bashkia Elbasan për shoqërinë “Llixha 2001” sh.p.k.
 - Informacion dhe kopje të kushteve të licencimit dhe të rregullave të shërbimit, sipas licencës së lëshuar për shoqërinë “Llixha 2001”.
 - Informacion dhe kopje të plotë të dokumentacionit lidhur me monitorimin e shërbimit të operatorëve të transportit të udhëtarëve, me të cilët Bashkia ka marrëdhënie kontraktuale, për periudhën gjatë viteve 2019-2023.

III. Vlerësimi i fakteve dhe provave të grumbulluara nga Komisioneri gjatë procesit të shqyrtimit të çështjes.

Mbështetur në legjislacionin në fuqi⁴ që rregullon fushën e transportit, transporti rrugor i udhëtarëve brenda vendit në formën e shërbimit të linjave të rregullta, ndahet në: (1) transport qytetas⁵, (2) transport rrethqytetas dhe (3) transport ndërqytetas⁶. Transporti rrethqytetas që përbën objektin e kësaj ankese, bën pjesë në kompetencat e pushtetit vendor. Ndërkohë që, transporti ndërqytetas rregullohet nga ministri përgjegjës për veprimtarinë e transportit. Kjo ndarje e kompetencave sipas llojeve të transportit, ngarkon me përgjegjësi pushtetin qëndror dhe atë vendor.

1. Me qëllim identifikimin e bazës ligjore që përmban parashikime pozitive, lidhur me përfitimin e transportit falas për kategorinë e personave të verbër, Komisioneri, mori në analizë Ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit” (Ndryshuar me ligjin nr. 26, datë 15.03.2012). Referuar dispozitave të ligjit të sipërpërmendur, rezultoi se, fillimisht neni 11, i këtij ligji parashikonte shprehimisht: “Të verbërit kanë të drejtë që ata vetë dhe shoqëruesit e tyre të udhëtojnë falas në transportin urban, dhe me gjysmë çmimi në transportin interurban, duke përfshirë atë shtetëror dhe privat”.

Në vijim, neni 11, i ligjit të sipërpërmendur është ndryshuar, nëpërmjet ligjit nr. 26, datë 15.03.2012 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit”. Aktualisht, ky nen parashikon: “Të verbërit dhe shoqëruesit e tyre përfitojnë kompensim për

⁴ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar) dhe aktet nënligjore të miratuara në zbatim të tij.

⁵ Transporti qytetas nuk bën pjesë në objektin e shqyrtimit të kësaj ankese.

⁶ Transporti ndërqytetas nuk bën pjesë në objektin e shqyrtimit të kësaj ankese.

shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.”

Sikurse vihet re nga sa më sipër, pas ndryshimeve, që i janë bërë në vitin 2012, Ligjit 8098/1996 “Për Statusin e të Verbërit” (i ndryshuar), personat e verbër nuk përfitojnë më transport qytetas/urban⁷ falas dhe transport interurban⁸/ndërqytetas me 50% të vlerës së biletës. Me ndryshimet ligjore, kjo kategori do të përfitojë kompesim për shërbimin e transportit. Masa, kriteret dhe procedurat e këtij përfitimi përcaktohen me Vendim të Këshillit të Ministrave, i cili nuk është miratuar ende.

Edhe legjislacioni i miratuar në fushën e transportit përmban parashikime të përgjithshme mbi lehtësitë, që duhet të përfitojnë në shërbimin e transportit urban qytetas, për shtresat dhe kategoritë vunerabël, por gjithmonë duke kryer referencën përkatëse, në ligjet e posaçme për secilën kategori. Për sa më sipër, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar)⁹ parashikon:

“Është e detyrueshme të kryhet përkujdesja dhe transporti me përparësi, kundrejt të gjitha lehtësive që jep ligji, për të gjitha subjektet që i përfitojnë këto lehtësi në transportin qytetës dhe jashtë qytetit, duke përcaktuar me shënim të veçantë edhe vendet e ndenjes për ta.

Udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, duhet të paraqesin në çdo rast udhëtimi dokumentin që përcakton ligji për ta.

Fondet për kompensimin e tarifës së transportit të kategorive të personave, që përfitojnë nga legjislacioni në fuqi për transportin qytetas, përballohet nga institucionet përgjegjëse, sipas ligjit. Masa, kriteret dhe procedurat për kompensimin e kësaj tarife përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave”.

Për sa më sipër, edhe neni 85, i ligjit 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, i ndryshuar, ka vendosur detyrimin dhe ka autorizuar nxjerrjen e një akti nënligjor nga ana e Këshillit të Ministrave, i cili duhet të përcaktojë, masat, kriteret dhe procedurat për kompesimin e tarifës së transportit qytetas dhe jashtë qytetit për udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta. Ky akt nënligjor nuk rezulton të jetë miratuar.

⁷ Terminologji e përdorur në këto ligje;

⁸ Terminologji e përdorur në këto ligje;

⁹ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar me ligjin nr. 10/2016, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 37/2014 “Për disa shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 21/2013, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 10302, datë 15.07.2010 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9760, datë 21.06.2007 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9373, datë 14.04.2005, “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9096, datë 03.07.2003, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ndryshuar me ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002”, ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”.

Në referencë të akteve nënligjore të miratuara në fushën e transportit, Komisioneri është fokusuar edhe në parashikimet e Vendimit nr. 85, datë 08.02.2017, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e rregullave për prodhimin shpërndarjen dhe pajisjen e udhëtarëve me bileta transporti rrugor”, ku është përcaktuar se të drejtën për të përcaktuar çmimet e biletave për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transportin qytetas/rrethqytetas me ligje të veçanta, e kanë, këshillat e njërive të vetëqeverisjes vendore, në përputhje me legjislacionin në fuqi për këtë qëllim. Pika 7, e Vendimit nr. 85, datë 08.02.2017, i Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e rregullave për prodhimin shpërndarjen dhe pajisjen e udhëtarëve me bileta transporti rrugor” parashikon: “Për udhëtarët, që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, çmimi i biletave për transportin qytetas dhe rrethqytetas caktohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për këtë qëllim, me vendim të këshillit të njërive të vetëqeverisjes vendore”.

Në referencë të Udhëzimit nr. 5627, datë 18.11.2016, të Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës “Për përcaktimin e kritereve, rregullave dhe dokumentacionit për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimtarisë në transportin rrugor të udhëtarëve brenda vendit”, Bashkitë janë organet kompetente për lëshimin e licencave dhe certifikatave për operatorët e shërbimit urban qytetas.

Në vijim, vlen të përmendet edhe Udhëzimi nr. 3743, datë 10.07.2017, i Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës, “Mbi modelet dhe standartet e biletave të transportit rrugor të udhëtarëve”. Ky udhëzim bën një identifikim të grupeve, që përfitojnë lehtësira financiare në marrjen e shërbimeve publike në përputhje me kuadrin ligjor, por jo llojin e lehtësirave që përfitojnë. Personat që u përkasin kategorive apo grupeve në fjalë, pajisen me *Kartat standarde të personalizuar*. Në pikën 5.3.2.1, 5.3.2.2 dhe 5.3.2.4 përcaktohen si të tillë: invalidët e punës, të verbërit dhe invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Në pikën 5.3.2.6, të Udhëzimit nr. 3743/2017, parashikohet si përfitues edhe çdo subjekt ose kategori që mund të përfitojë në vijim, mbështetur në legjislacionin në fuqi.

Për sa më sipër, rezulton se personat me aftësi të kufizuara që gëzojnë statusin e të verbrit gëzojnë lehtësira në shërbimin e transportit, duke përfshirë këtu të treja format e transportit me linja të rregullta, pra transport qytetas, rrethqytetas dhe ndërqytetas. Transporti qytetas dhe rrethqytetas, janë kompetencë e pushtetit vendor. Referuar akteve ligjore dhe nënligjore në fuqi, pushteti vendor ka kompetencën për të përcaktuar linjat, për të licensuar subjektet dhe për të përcaktuar çmimin e biletave për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transport. Kjo kategori është përfituese e kompesimit, i cili nuk është përcaktuar akoma në çfarë mase, si dhe nuk janë përcaktuar kriteret për përfitimin e tij, pasi nuk është miratuar ende akti nënligjor, që duhet të bëjë përcaktime të tilla.

Nga dokumentacioni dhe informacioni i administruar në kuadër të një ankese të mëparshme pranë Komisionerit¹⁰, rezulton se problematika e mospërfitimit të lehtësirave në transportin urban

¹⁰ Referuar ankesës nr. 19, datë 19.02.2021, të K. M dhe Shoqatës “Shpresë për të verbërit”, ku pretendohet diskriminim për shkak të “aftësisë së kufizuar”, nga ana e Shoqërisë Shpresa-AI sh.p.k.

qytetas dhe rrethqytetas është një problematikë e parashtruar sipas informacionit të dhënë nga Shoqata e Transportit Urban dhe Interurban Kamëz Veri dhe Shoqata “Shpresë për të verbërit”. Sipas tyre, ata kanë depozituar disa kërkesa dhe ankesa, pranë MIE-së dhe MSHMS-së, por edhe në institucione e dikastere të tjera të pushtetit vendor, lidhur me sigurimin e lehtësirave në transportin publik.

Nisur nga problematika e paraqitur nga Shoqata në mbrojtje të interesave të personave me aftësi të kufizuara, Ministri i Mirëqënies Sociale dhe Rinisë i është drejtuar, nëpërmjet shkresës¹¹ nr. 3129, datë 28.05.2014, të gjithë Kryetarëve të Bashkive dhe për dijeni Prefektëve të Qarqeve, ku nisur nga problematika e paraqitur nga shoqatat e invalidëve të punës, lidhur me sigurimin e lehtësive në transportin urban për këtë kategori, i udhëzon titullarët e këtyre institucioneve, si vijon:

“Aktualisht, Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë është në procesin e vlerësimit dhe të hartimit të projektvendimeve për përcaktimin e mënyrës së kompensimit të shërbimit të transportit për kategoritë që përfitojnë lehtësira në transport sipas legjislacionit në fuqi. E drejta e invalidëve të punës për udhëtimin falas në mjetet e komunikacionit qytetas privat është e përcaktuar edhe në dokumentacionin licencues dhe certifikues të shoqërive të transportit.....Duke qenë se autoritetet përgjegjëse për lëshimin e këtyre licencave janë njësitë e qeverisjes vendore, ato duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme për plotësimin e detyrimeve të parashikuara në licencë për subjektet që kryejnë transport rrugor. Në rast të kundërt mund të kërkojnë heqjen e licencës për subjektet që nuk i përmbushin këto detyrime. Nga sa më lart, Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë kërkon zbatimin e dispozitave ligjore në fuqi, si dhe detyrimeve që kanë shoqëritë e transportit bazuar në dokumentacionin e tyre licencues dhe certifikues, në lidhje me të drejtën e invalidëve të punës për udhëtim falas me mjetet e komunikacionit qytetas privat. Gjithashtu kërkojmë vëmendjen e njësitë të qeverisjes vendore në mbikqyrjen e vazhdueshme të respektimit të detyrimeve kontraktuale mbi këtë të drejtë të invalidëve të punës nga shoqëritë e transportit”.

Për sa më sipër, rezulton se pavarësisht mungesës së aktit nënligjor, i cili do të përcaktojë masën, kriteret dhe procedurat e kompensimit të shërbimit të transportit për kategorinë e të verbërve dhe vonesës së zgjatur për nxjerrjen dhe miratimin e këtij akti nënligjor, ministri përgjegjës i ka dhënë një zgjidhje të përkohshme çështjes në fjalë, duke mos cënuar të drejtën e invalidëve të punës, sikurse për analogji edhe kategorisë së personave të verbër, për të gëzuar lehtësi në transportin urban. Për të realizuar një shërbim të tillë, në mungesë të aktit nënligjor ende të pamiratur, ai udhëzon që njësitë e qeverisjes vendore në zbatim të kompetencave që atyre u atribuon legjislacioni në fuqi, të mbikqyrin në mënyrë të vazhdueshme respektimin e detyrimeve kontraktuale nga ana e operatorëve të shërbimit urban, si dhe u kujton këtyre njësitë se e drejta e transportit falas të kategorive të personave me aftësi të kufizuar është e përcaktuar në

¹¹ Administruar në çështjen e trajtuar nga KMD me Nr. 192 rregj., datë 18.12.2018, të Shoqatës së Invalidëve Paraplegjikë dhe Tetraplegjikë, Dega Shkodër.

dokumentacionin licencues dhe certifikues të shoqërive të transportit, ku këto të fundit lëshohen nga organet e qeverisjes vendore.

2. Në vijim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri analizoi edhe përmbajtjen e Licencës të Shërbimit, të lidhur ndërmjet Bashkisë Elbasan dhe Shoqërisë “Llixha 2001”, përkatësisht Licenca nr. 21, datë 22.05.2017, *“Për kryerjen e shërbimeve të rregullta rrethqytetës të transportit rrugor të udhëtarëve brenda vendit”*, të Bashkisë Elbasan.

Licenca e mësipërme ka prodhuar efekte për palët që nga data e nënshkrimit të saj, me datë 22.05.2017, efekte të cilat kanë një shtrirje kohore 10 vjeçare.

Në Licencën e nënshkruar mes palëve është përcaktuar se subjekti i licencuar është i autorizuar të kryerjë shërbime për të tretë në përputhje me ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 *“Për transportet rrugore”*, të ndryshuar dhe Udhëzimin nr. 5627, datë 18.11.2016 *“Për përcaktimin e kriterëve, rregullave dhe dokumentacionit për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimtarisë në transportin rrugor të udhëtarëve brenda vendit”*. Në nenin 14.5 të këtij udhëzimi përcaktohet se: *“Detyrimet e subjektit dhe autoritetit të licensimit. 5. Subjekti është i detyruar të zbatojë legjislacionin në fuqi për personat me aftësi të kufizuar dhe t'i krijojë sa më shumë lehtësira për transport kësaj kategorie udhëtarësh. Mos zbatimi i legjislacionit në fuqi për transportin e personave me aftësi të kufizuar përbën shkelje të rëndë, e cila shkon deri në pezullimin ose heqjen e licencës dhe, ose certifikatës së autobusit”*.

Gjithashtu, Shoqëria “Llixha 2001” me shkresën datë 20.12.2023 ka pranuar se ofron transportin e personave me aftësi të kufizuara, bazuar në lehtësirat financiare të parashikuara në legjislacionin përkatës.

Për sa më sipër, rezulton se Shoqëria “Llixha 2001”, të cilën Bashkia Elbasan e ka licensuar për kryerjen e shërbimit të transportit rrethqytetas, ka detyrim të kushteve të licencës ofrimin e shërbimit rrethqytetas për kategorinë e personave të verbër, sipas legjislacionit në fuqi dhe Bashkia Elbasan duhet të përmbushë detyrimin kundrejt Shoqërisë “Llixha 2001” lidhur me subvencionimin e saj, sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi.

Subvencionimi i Shoqërisë së transportit rrugor lidhur me ofrimin e shërbimeve falas të kategorisë së personave që përfitojnë lehtësira në udhëtim, bëhet sipas përcaktmeve të aktit nënligjor/VKM-së përkatëse, ose në mungesë të këtij akti ka parashikuar që të bëhet nga pushteti vendor/Bashkia Elbasan, subvencionim i cili bëhet me miratimin e tij me vendim të Këshillit Bashkiak ose miratim të planifikimit në buxhetin e Bashkisë.

Në këtë kontekst, Komisioneri gjykon se Bashkia Elbasan ka patur të gjitha mundësitë për të mos lënë të ndodhte problematika e mosofrimit të shërbimit të transportit rrethqytetas falas, jo vetëm për subjektet ankues, por edhe për kategoritë e tjera të parashikuara në kushtet e licensimit, të lidhur me operatorin e shërbimit rrethqytetas “Llixha 2001”.

Përveç sa më sipër, Bashkia Elbasan, në cilësinë e autoritetit që lëshon licencat për operatorët e shërbimit rrethqytetas, në referencë të pikës 4/b, të Lidhjes 4, së Udhëzimit nr. 5627, datë 18.11.2016, të Ministrit të Transportit dhe Infrastrukturës “Për përcaktimin e kriterëve, rregullave dhe dokumentacionit për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimtarisë në transportin rrugor të udhëtarëve brenda vendit”, ku parashikohet se:

“Mbatësi i licencës dhe i kësaj çertifikate mban përgjegjësi për zbatimin e ligjeve nr. 7889/94, të ndryshuar, nr. 7663/93, nr. 8626/00, të ndryshuar në të cilat përcaktohet:

a) Për transportin rrethqytetës dhe ndërqytetës: - “invalidët e punës, invalidët e luftës, invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, të cilët nga organizatat përkatëse janë të pajisur me dëshmi, kanë të drejtë të udhëtojnë falas”, si dhe për zbatimin e ligjeve nr. 8098/96, nr. 8153/96, të ndryshuar; - “të verbërit e shoqëruesit e tyre dhe jetimët që nuk janë në marrëdhënie pune, udhëtojnë falas”; duhej të kishte vepruar menjëherë kundrejt moszbatimit të këtij udhëzimi.

Problematika e parashtruar nga pala ankuese, sa i përket transportit rrethqytetas, është një fakt i bërë publik që nga viti 2012, kur janë miratuar ndryshimet në ligjin nr. 8098, datë 28.03.1996 “Për Statusin e të Verbërit”, apo edhe ligjeve të tjera të cilat kanë prekur kategori si: invalidët para dhe tetraplegjik, etj. Në këtë kuadër, Shoqata Kombëtare e të Verbëve të Shqipërisë, ka kërkuar publikisht¹² në vijimësi, për gjetjen e një zgjidhje për kategorinë e të verbëve, sa i përket transportit.

Gjithashtu, Bashkia Elbasan, nuk provoi para Komisionerit:

- Që ka miratuar ndonjë akt nënligjor nga ana e Këshillit Bashkiak Elbasan, lidhur me subvencionimin e Shoqërisë “Llixha 2001”, në përmbushje të legjislacionit të sipërcituar.
- Që kishte marrë masa apo kishte kryer veprime konkrete për të kryer monitorimin e shërbimit të operatorëve të transportit të udhëtarëve, me të cilët Bashkia ka marrëdhënie kontraktuale, për periudhën gjatë viteve 2019-2023.

Në përfundim, Komisioneri vlerëson se me anë të veprimeve apo mosveprimeve të saj, Bashkia Elbasan ka ekspozuar subjektet ankues, të cilët bëjnë pjesë në kategorinë e personave të verbër, ndaj një trajtimi të padrejtë dhe disfavorizues, sa i përket transportit rrethqytetës pa pagesë.

3. Lidhur me pretendimin e subjekteve ankues sa i përket veprimeve nga ana e faturinos të mjetit AA685GP, të Shoqërisë “Llixha 2001”.

Nga informacioni i administruar, subjektet ankues kanë pretenduar se, në momentin që i kanë paraqitur faturinos të autobuzit të Shoqërisë “Llixha 2001”, Librezat e Verbërisë¹³, nga ana e

¹² <https://www.balkanweb.com/shteti-u-ka-borxh-nga-2-mln-leke-te-verbrit-nenshkruajne-peticion/>

[http://www.respublica.al/arkiv-lajme-të-përditësuara/të-verbërit-në-protestë-kundër-ndryshimit-të-statusit](http://www.respublica.al/arkiv-lajme-te-perditesuara/te-verbërit-ne-protestë-kundër-ndryshimit-të-statusit)

¹³ Referuar Librezave të Verbërisë, lëshuar nga SHSSH.

faturinos, nuk i janë njojtur librezat dhe i është kërkuar që të paguanin biletën e plotë të transportit. Ndërkohë që faturinoja i ka ngritur zërin duke i ofenduar në publik.

Edhe legjislacioni i miratuar në fushën e transportit përmban parashikime të përgjithshme mbi lehtësitë, që duhet të përfitojnë në shërbimin e transportit urban ndërqytetas, për shtresat dhe kategoritë vulnerabel, por gjithmonë duke kryer referencën përkatëse, në ligjet e posaçme për secilën kategori.

Udhëzimi nr. 3743, datë 10.07.2017, i Ministrisë të Transportit dhe Infrastrukturës, “*Mbi modelet dhe standardet e biletave të transportit rrugor të udhëtarëve*”, bën një identifikim të grupeve, që përfitojnë lehtësira financiare në marrjen e shërbimeve publike në përputhje me kuadrin ligjor, por jo llojin e lehtësirave që përfitojnë.

Personat që u përkasin kategorive apo grupeve në fjalë, pajisen me Kartat standarde të personalizuar. Në pikën 5.3.2.1, 5.3.2.2 dhe 5.3.2.4 përcaktohen si të tillë: invalidët e punës, të verbërit dhe invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë. Në pikën 5.3.2.6, të Udhëzimit nr. 3743/2017, parashikohet si përfitues edhe çdo subjekt ose kategori që mund të përfitojë në vijim, mbështetur në legjislacionin në fuqi.

Për sa më sipër, rezulton se personat me aftësi të kufizuara që gëzojnë statusin e të verbërit gëzojnë lehtësira në shërbimin e transportit, duke përfshirë këtu të treja format e transportit me linja të rregullta, pra transport qytetas, rrethqytetas dhe ndërqytetas.

Lidhur me lehtësirat dhe të drejtën e personave me statusin e të verbërit, për të udhëtuar me gjysëm bilete në transportin urban ndërqytetas, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar)¹⁴ parashikon se:

“Është e detyrueshme të kryhet perkujdesja dhe transporti me përparësi, kundrejt të gjitha lehtësive që jep ligji, për të gjitha subjektet që i përfitojnë këto lehtësi në transportin qytetës dhe jashtë qytetit, duke përcaktuar me shënim të veçantë edhe vendet e ndenjjes për ta. Udhëtarët që përfitojnë lehtësi me ligje të veçanta, duhet të paraqesin në çdo rast udhëtimi dokumentin që përcakton ligji për ta”.

Bazuar në sa më sipër, ligji ua njeh këtë të drejtë të gjithë personave me statusin e të verbërit, konform detyrimit për të paraqitur në çdo rast udhëtimi dokumentin ligjor specifik.

¹⁴ Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “*Për transportet rrugore*” (i ndryshuar me ligjin nr. 10/2016, “*Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 37/2014 “Për disa shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 21/2013, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 10/302, datë 15.07.2010 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9760, datë 21.06.2007 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9373, datë 14.04.2005, “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ligjin nr. 9096, datë 03.07.2003, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, ndryshuar me ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002”, ligjin nr. 8908, datë 06.06.2002 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”*).

VKM nr. 277, datë 18.06.1997 “Për përfitimet nga statusi i të verbërit”, i ndryshuar, në pikën 3 dhe 10, të tij ka parashikuar se: “3. Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Social Shtetëror i lëshon personit të verbër librezën e verbërisë, si dokument prove për përfitimin nga ligji nr. 8098, datë 28.3.1996 “Për statusin e të verbërit”, pas marrjes së vendimit nga Komisioni Mjekësor për Përcaktimin e Verbërisë. Modeli i librezës së verbërisë përcaktohet nga Ministri i Punës, Çështjeve Sociale dhe Shanseve të Barabarta.”

Komisioneri, vëren se Shoqëria njih dhe zbaton detyrimin e saj, përcaktuar edhe në aktet e tjera rregullatore që lidhen specifikisht me të drejtën e ushtrimit të shërbimeve që ofron kjo Shoqëri, si dhe Licencën për kryerjen e shërbimeve të rregullta rrethqytetase të transportit të udhëtarëve, detyrim ky i konfirmuar në përgjigjen zyrtare depozituar pranë KMD-së.

Nga informacioni i administruar¹⁵, rezulton se Shoqëria “Llixha 2001”, pas analizimit të rastit, ka pranuar se faturino i autobuzit me targa AAxxxGP nuk i ka njohur librezën e verbërisë ankueseve dhe për këtë arsye ka marrë masën disiplinore “Paralajmërim për pushim nga puna” për punonjësin. Gjithashtu, faturinoja jo vetëm që ka kërkuar pagesën e plotë të biletës nga ankueset por me veprimet dhe sjelljen e tij, duke ngritur zërin dhe ofenduar ankueset, ka cenuar dinjitetin e tyre.

Në përfundim, Komisioneri vlerëson se me anë të veprimeve apo mosveprimeve të saj, Shoqëria “Llixha 2001”, ka ekspozuar subjektet ankuese, të cilat bëjnë pjesë në kategorinë e personave të verbër, ndaj një trajtimi të padrejtë dhe disfavorizues, sa i përket transportit rrethqytetas, sipas lehtësirave të parashikuara në legjislacionin sipërcituar.

B. Shkaku i mbrojtur.

Mbështetur në nenin 2¹⁶, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në ushtrimin e detyrës së tij siguron mbrojtjen efektive nga diskriminimi dhe çdo formë sjelljeje që nxit diskriminimin për një nga shkaqet që parashikon ky ligj. Ligji për mbrojtjen nga diskriminimi ndalon situatat kur persona ose grupe personash në një situatë të njëjtë trajtohen në mënyra të ndryshme, dhe situatat kur personat ose grupet e personave në situata të ndryshme trajtohen njësoj.

Në nenin 1 të tij, përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

¹⁵ Referuar Procesverbalit të dërguar me shkresën datë 08.03.2024.

¹⁶ “Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë të drejtën e çdo personi për: a) barazi përpara ligjit dhe mbrojtje të barabartë nga ligji; b) barazi të shanseve dhe mundësive për të ushtruar të drejtat, për të gëzuar liritë dhe të marrë pjesë në jetën publike; c) mbrojtje efektive nga diskriminimi dhe nga çdo forme sjelljeje që nxit diskriminim.”

Në lidhje me pretendimin e subjekteve ankues për diskriminim për shkak të “aftësisë së kufizuar”, Komisioneri gjykon se ky shkak konsiderohet si një shkak i mbrojtur, pasi jo vetëm parashikohet si i tillë në bazën ligjore të sipërpërmendur, por edhe sepse ekzistojnë prova të mjaftueshme/dokumente, që e justifikojnë si të tillë.

Referuar dokumentacionit të paraqitur nga ankueset rezulton se ato janë të pajisura me:

- Znj. V.K, Librezë Verbërie nr. 23333, të lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror, me afat vlefshmërie përgjithmonë.
- Znj. V.D, Librezë Verbërie nr. 13077, të lëshuar nga Shërbimi Social Shtetëror, me afat vlefshmërie deri në datë 22.01.2024.

C. Lidhja e trajtimit të padrejtë dhe disfavorizues me “aftësinë e kufizuar”.

Kushtetuta është akti më i lartë juridik, ligji më i lartë (lex superior), në pajtueshmëri me të cilin duhet të jenë të gjitha aktet e tjera juridike.

Parimi i barazisë para ligjit dhe i mosdiskriminimit, sanksionohet nga Kushtetuta si një parim i përgjithshëm që përshkon të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, prandaj ai duhet të gjejë shprehjen e tij në të gjithë legjislacionin shqiptar si dhe të zbatohet nga të gjithë, si nga institucionet edhe nga individët.

Kushtetuta si akti themeltar i Republikës së Shqipërisë, sanksionon se: “*Të drejtat dhe liritë themelore të njeriut janë të pandashme, të patjetërsueshme, të padhunueshme dhe qëndrojnë në themel të të gjithë rendit juridik*”. Neni 18, i saj shpreh se: “*Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit*”.

Gjykata Kushtetuese në disa vendime të saj ka interpretuar nenin 18 të Kushtetutës, si dhe ka theksuar se parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit, jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë por edhe në të drejtat e parashikuara nga ligjet e tjera në fuqi. Gjykata është shprehur se:

“Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëllota për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Barazia përpara ligjit dhe në ligj presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta”, si dhe “Vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme dhe objektive mund të përliqet trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë.” (shih vendimet nr. 39, datë 16.10.2007, nr. 4 datë 12.02.2010, nr. 34, datë 20.12.2015, të Gjykatës Kushtetuese).

Në nenin 59, shkronjat e) dhe f) të saj, Kushtetuta ka parshikuar se:

“Shteti, brenda kompetencave kushtetuese dhe mjeteve që disponon, si dhe në plotësim të nismës dhe të përgjegjësisë private, synon:

e) përkujdesjen dhe ndihmën për të moshuarit, jetimët dhe invalidët;

f) riaftësimin shëndetësor, edukimin e specializuar dhe integrimin në shoqëri të të paaftëve, si dhe përmirësimin në vazhdimësi të kushteve të tyre të jetesës”.

Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka mbajtur qëndrimin se, parimi i shtetit të së drejtës detyron të gjitha organet e pushtetit publik që t’i ushtrojnë kompetencat e tyre vetëm në respektim të normave kushtetuese. Aktet juridike që nxirren nga këto organe duhet të jenë në pajtim me aktet juridike më të larta, si në kuptimin formal të tyre, ashtu edhe atë material. Respektimi i hierarkisë së akteve normative është një detyrim që buron nga parimi i shtetit të së drejtës dhe i koherencës në sistemin ligjor¹⁷.

Me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, e drejta ndërkombëtare që rrjedh nga marrëveshjet ndërkombëtare (*e njohur ndryshe edhe si “e drejta konventore”*) ka një vend të posaçëm.

Sipas nenit 116 të Kushtetutës, marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara me ligj, në hierarkinë e normave juridike renditen menjëherë pas Kushtetutës. Për pasojë, ato zënë një vend të rëndësishëm në të drejtën e brendshme e bëhen të detyrueshme për t’u zbatuar për çdo shtet, për të gjithë organet shtetërore.

Po ashtu, kjo dispozitë kushtetuese duhet lexuar në harmoni edhe me nenin 122, pikat 1 dhe 2, të Kushtetutës, ku sanksionohet se:

“1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji...

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të...

Shqipëria ka nënshkruar e ratifikuar disa akte ndërkombëtare, që në thelb kanë të bëjnë me trajtimin e barabartë, mosdiskriminimin, mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut në përgjithësi, ndër të cilat është edhe Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut, e cila jo vetëm që është pjesë e e legjisllacionit të brendshëm të Republikës së Shqipërisë, por zë një vend të veçantë brenda tij. Konventa njeh dhe parashikon kufizime të përgjithshme dhe kufizime specifike për të drejta të veçanta.

Neni 14 i Konventës Evropiane për Drejtat e Njeriut (KEDNJ), ndalon diskriminimin në gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në të, duke mos parashikuar një të drejtë të veçantë në lidhje me aksesueshmërinë, ndërkohë që Protokollin 12-të i KEDNJ-së, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, ndalon diskriminimin në lidhje me “gëzimin e çdo të drejte të parashtruar nga ligji” dhe kështu ofron mbrojtje më të madhe se sa neni 14, i cili lidhet vetëm me të drejtat e garantuara nga KEDNJ-ja. Në veçanti, fusha e mbrojtjes sipas nenit 1, të Protokollit të 12, të

¹⁷ Citojmë këtu, Vendimet e Gjykatës Kushtetuese me: nr. 2, datë 03.02.2010, nr.1, datë 12.01.2011, nr. 23, datë 08.06.2011.

KEDNJ përfshin rastet kur personi është diskriminuar: “a) në gëzimin e çdo të drejte ligjore të njohur shprehimisht me ligj të veçantë; b) në gëzimin e çdo të drejte që rrjedh nga një detyrim i qartë i autoritetit publik sipas legjislacionit të brendshëm, sa kohë autoriteti ka detyrimin të dëshmojë një sjellje të caktuar mbi bazën e ligjit të brendshëm; c) nga autoriteti publik në ushtrimin e kompetencës diskrecionare; d) nga çdo akt apo mosveprim tjetër i autoritetit publik”.

Gjithashtu, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në mënyrë të vazhdueshme ka interpretuar se trajtimi i diferencuar është diskriminues nëse ai nuk bazohet në ndonjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, domethënë, nëse trajtimi i diferencuar nuk ndjek një qëllim legjitim ose nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të realizohet¹⁸. Sipas GJEDNJ-së, e drejta për të mos u diskriminuar e garantuar nga KEDNJ, gjithashtu çënohet kur pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm shtetet dështojnë që të trajtojnë ndryshe personat situata e të cilëve është objektivisht e ndryshme¹⁹. GJEDNJ, shprehet se, ndalimi që rrjedh nga neni 14 do të krijojë detyrime pozitive për shtetet kontraktuese për të bërë dallimet e nevojshme ndërmjet personave ose grupeve, rrethanat e të cilëve janë në mënyrë të rëndësishme dhe domethënëse të ndryshme²⁰. Për më tepër, GJEDNJ, shprehet se, neni 14, nuk e ndalon një shtet anëtar që t'i trajtojë grupet ndryshe për të korrigjuar "pabarazitë faktike" ndërmjet tyre; në të vërtetë, në rrethana të caktuara, dështimi në përpjekje për të korrigjuar pabarazinë nëpërmjet trajtimit të ndryshëm, mund të shkaktojë në vetvete një shkelje të nenit 14²¹.

Konventa e OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”²² në mënyrë të posaçme në nenin 4/1, ka përcaktuar se: “Shtetet Palë marrin përsipër të sigurojnë dhe promovojnë realizimin e plotë të të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut për të gjithë personat me aftësi të kufizuara pa diskriminim të ndonjë lloji me bazë aftësinë e kufizuar.”

Në frymën e Konventës, është miratuar, ligji nr. 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara”, i cili ka si qëllim, të garantojë nxitjen dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në të gjitha sferat e shoqërisë, në kushte të barabarta me të tjerët, duke mundësuar autonominë dhe jetesën e pavarur për të gjithë personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet ofrimit të ndihmës e të mbështetjes; të përcaktojë përgjegjësinë e të gjitha strukturave publike dhe

¹⁸ Shih: *Molla kundër Greqisë*, Vendim i Dhomës së Madhe, 2018, prg. 135; *Fábián kundër Hungarisë*, Vendim i Dhomës së Madhe 2017, prg. 113; *Abdulaziz, Cabales dhe Balkandali kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 1985, prg.72.

¹⁹ Shih: Çështja *Thlimmenos kundër Greqisë* [GC], nr. 34369/97, prg. 44, GJEDNJ 2000-IV; Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

²⁰ Shih: Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

²¹ Shih: Çështjen *Horváth dhe Kiss kundër Hungarisë*, nr. 11146/11, datë 29.01.2013, prg. 101; Çështjen *Thlimmenos*, cituar më lart, prg. 44; Çështjen *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke* (GC), nr.57325/00, GJEDNJ 2007-IV, prg.175).

²² Ratifikuar me ligjin nr. Nr. 108/2012 “Për Ratifikimin e Konventës së OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”.

jopublike, përfshirë organet shtetërore, qendrore dhe vendore, në zbatimin e parimeve të përfshirjes dhe aksesueshmërisë për të zvogëluar, deri në heqje, pengesat për personat me aftësi të kufizuara, me qëllim mundësimin e pjesëmarrjes së tyre të barabartë në shoqëri.

Persona me aftësi të kufizuara, sipas këtij ligji, janë, personat që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime të cilat, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore dhe të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët.

Jetesa e pavarur, u siguron personave me aftësi të kufizuara zgjedhje, kontroll dhe liri të njëjta me të tjerët. Ligji nr. 93/2014, përcakton se, një nga aspektet që siguron jetesën e pavarur për personat me aftësi të kufizuara është edhe transporti. Në gërmën “ë”, të pikës 2, të nenit 5, të ligjit nr. 93/2014, parashikohet se: *“Politikat shtetërore mbështetin personat me aftësi të kufizuara që të kenë akses në të gjitha sferat e jetës e, ndër të tjera, të kenë akses përkatësisht:ë) në transport....”*. Sipas nenit 6, të ligjit nr. 93/2014, jetesa e pavarur, mundësohet nëpërmjet shërbimeve të ndryshme që synojnë të ofrojnë mbështetje në kapërcimin e barrierave. Në këto shërbime përfshihen ndër të tjera edhe transporti.

Sikurse është përmendur edhe në rubrikat e sipërpërmendura, njësitë e qeverisjes vendore janë përgjegjëse për transportin urban qytetas. Në pikën 6, të nenit 23 *“Funksionet e Bashkive në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike”*, të ligjit nr. 139/2015 *“Për vetëqeverisjen vendore”* parashikohet: *“Në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike, bashkitë janë përgjegjëse në territorin e juridiksionit të tyre për:6. Transportin publik vendor”*.

Në nenin 3, pika 1, të ligjit nr. 93/2014, përcaktohet: *“Aksesueshmëri” është mënjanimi i pengesave të të gjitha llojeve*. Më tej në pikën 3, të këtij neni parashikohet se:

“3. “Pengesat” nënkupton: a) pengesat sociale, veçanërisht qëndrimet, stereotipet e sjelljen tutelore; b) pengesat mjedisore, përfshirë vështirësitë në komunikim që kanë personat me dëmtime ndijore, veçanërisht ata me dëmtime në shikim dhe dëgjim, ata për të cilët komunikimi verbal është i kufizuar ose i pamundur e personat që kërkojnë formate të thjeshta për t’u lexuar dhe për t’u kuptuar; c) pengesat infrastrukturore, përfshirë ato në banesa, hapësira dhe shërbime publike; ç) pengesat institucionale, përfshirë ato në legjislacion dhe politika.”

Në përputhje me qasjen e KDPAK edhe ky ligj sanksionon se garantimi i aksesueshmërisë nëpërmjet mënjanimit të pengesave të të gjitha llojeve është një nga parimet e këtij ligji (neni 3/ç) dhe se jetesa e pavarur e personave me aftësi të kufizuar mund të sigurohet nëpërmjet garantimit të aksesueshmërisë, përfshirë aksesin në të gjitha shërbimet publike.

Ligji *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, i ndryshuar, është një ligj i cili është miratuar në bazë dhe në zbatim të nenit 18, të Kushtetutës. Në bazë të LMD, jo çdo diferencë në trajtim, konsiderohet diskriminim. Neni 6, i LMD, përcakton: *“Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në*

bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi”.

Sipas nenit 3, pika 1 të LMD, “Diskriminimi” përkufizohet si: *“çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të mbrojtur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njohura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi”.*

Në Kreun IV, të LMD, parashikohet një mbrojtje të posaçme nga diskriminimi në fushën e ofrimit të të mirave dhe shërbimeve. Konkretisht, në nenin 20, pika 1, dhe pika 2, shkronjat “a” dhe “ë”, të LMD parashikohet: *“1. Personi fizik ose juridik që ofron të mira apo shërbime për publikun, me pagesë ose jo, ndalohet të diskriminojë një person tjetër, i cili kërkon t’i arrijë ose t’i përdorë ato: a) duke refuzuar t’i japë një personi apo grupi personash të mira apo shërbime për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji; b) duke refuzuar t’i ofrojë një personi të mira apo shërbime në mënyrë të ngjashme, ose me cilësi të ngjashme, ose në kushte të ngjashme me ato në të cilat këto të mira apo shërbime i ofrohen publikut në përgjithësi. 2. Pika 1 e këtij neni zbatohet veçanërisht për: a) mundësi për të hyrë në një vend ku publiku lejohet të hyjë ose për të përdorur një vend, i cili lejohet për t’u përdorur nga publiku;”*

Parimi i ndarjes së barrës së provës është një parim i konsoliduar në legjislacionin e BE-së dhe jurisprudencën e GJEDNJ-së. KEDS²³ gjithashtu ka pranuar që në çështjet e diskriminimit, barra e provës nuk duhet të varet plotësisht nga ankuesi, por duhet të jetë objekt i një rregullimi të posaçëm.

Një qasje e ngjashme gjendet në kuadrin e Komitetit Evropian të të Drejtave Sociale të Këshillit të Evropës (*organi mbikëqyrës i Kartës Sociale Evropiane*), i cili gjithashtu u shpreh se ligji vendas, kombëtar duhet të sigurojë një lehtësim të barrës së provës në favor të paditësit në rastet e diskriminimit. Në të vërtetë, siç thuhet në Përmbledhjen e praktikës gjyqësore të Komitetit Evropian të të Drejtave Sociale dhe gjithashtu thuhet nga GJEDNJ në çështjen në fjalë, barra e provës nuk duhet të jetë tërësisht mbi palën kërkuese dhe duhet të jetë objekt i një rregullimi e duhur në rast të diskriminimit.

Bazuar në nenin 33, pika 7/1 të ligjit 10221/2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, në rastet kur pala ankuese paraqet fakte mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër, kundër së cilës është paraqitur ankesa, detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim.

Sa më sipër, ankuesi duhet të krijojë një prezumim të diskriminimit (*diskriminimi prima facie*), barra më pas kalon tek subjekti që pretendohet se ka kryer diskriminimin, i cili duhet të tregojë se ndryshimi në trajtim nuk është diskriminues. Kjo mund të bëhet:

²³ Komiteti Evropian për të Drejtat Sociale.

1. Ose duke vërtetuar se nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut të mbrojtur dhe trajtimit të pafavorshëm apo të pabarabartë.
2. Ose duke provuar që megjithëse ky trajtim është i lidhur me shkakun e pretenduar, ka një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv. Nëse subjekti që pretendohet se ka konsumuar sjelljen diskriminuese nuk është në gjendje të provojë një të dyja, atëherë do të jetë përgjegjëse për diskriminimin.²⁴

Në rastin konkret, gjatë hetimit administrativ të kësaj çështjeje dhe provave të vëna në dispozicion nga palët, rezultoi se pavarësisht ekzistencës së legjislacionit të aplikueshëm dhe faktit që personat me aftësi të kufizuara përfitojnë lehtësira në udhëtim, subjektet ankues, nuk kanë përfituar nga transporti rrethqytetas në linjën e ofruar nga Shoqëria “Llixha 2001”, për arsyet e cituara më sipër.

Nga ana e Bashkisë Elbasan dhe Shoqërisë “Llixha 2001” nuk janë vënë në dispozicion informacion, dokumentacion apo prova lidhur me hapat e ndërmarrë për zgjidhjen e kësaj situate konkrete dhe as në vijimësi, me përjashtim të masës disiplinore të marrë nga Shoqëria “Llixha 2001” për punonjësin e saj.

Në analizë sa më sipër, Komisioneri vlerëson se jemi para situatës së prezumimit të diskriminimit nga Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001”, kundrejt subjekteve ankues, si persona me aftësi të kufizuara, të verbër dhe si pasojë barra e provës bie mbi këto subjekte. Në këto kushte, për të vërtetuar të kundërtën, Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001” duhet të përmbushin dy kushtet e përmendura më sipër.

Në analizë të fakteve dhe provave të administruara gjatë procedurës hetimore, rezultoi se:

- Bashkia Elbasan ka pasur të gjithë mundësinë për zgjidhjen e situatës konkrete, nisur nga fakti që transporti rrethqytetas është funksion i saj, ekskluziv, për t’ia garantuar të gjithë banorëve të saj²⁵, duke garantuar përkujdesje sociale të veçantë për personat me aftësi të kufizuara²⁶. Pikërisht në funksion të faktit, që transporti rrethqytetas është funksion ekskluziv i Bashkisë, Ligji nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, i ndryshuar, në nenin 10, shkronja c)²⁷, të tij parashikon edhe vendosjen e tarifës së shërbimit urban nga vetë Bashkia. Gjithashtu, neni 85, i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, i ndryshuar, parashikon se fondet për kompensimin e transportit qytetas përballohen nga Bashkitë;
- Që kishte marrë masa apo kishte kryer veprime konkrete për të kryer monitorimin e shërbimit të operatorëve të transportit të udhëtarëve, me të cilët Bashkia ka marrëdhënie kontraktuale, për periudhën gjatë viteve 2019-2023.

²⁴https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf, fq.232.

²⁵ Në referencë të neneve 22 dhe 23, të Ligjit nr.139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”.

²⁶ Në referencë të nenit 24, të Ligjit nr. 139/2015. “Për vetëqeverisjen vendore”.

²⁷ Neni 10, shkronja c), i ligjit nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore” (i ndryshuar) parashikon: “Tarifat e biletave të transportit qytetas të udhëtarëve me autobus miratohen me vendim të këshillit të njësisë së qeverisjes vendore, sipas nenit 14 të këtij ligji.”.

- Shoqëria “Llixha 2001”, nuk ka zbatuar legjislacionin në fuqi, lidhur me lehtësimin e transportit rrethqytetas për personat me aftësi të kufizuar, të verbër.

Njëkohësisht, vlen të theksohet fakti se para vitit 2014, ka ekzistuar një ndarje diskriminuese në legjislacionin shqiptar, në lidhje me përfitimin e lehtësirave për përfitimin e shërbimeve, duke trajtuar ndryshe dhe në mënyrë të padrejtë, kategori të ndryshme PAK, në situata thelbësisht të ngjashme.

Kjo problematikë është ndrequr me miratimin e Ligjit 93/2014 “Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave më aftësi të kufizuar”, i cili mbështetur edhe në Konventa e OKB-së “Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara”, eliminon çfarëdolloj diferencimi në thelb të aftësisë së kufizuar dhe garantimit të lehtësirave për të gjithë personat me aftësi të kufizuar.

Për këtë arsye, mosnxjerrja e akteve nënligjore nga Këshilli i Ministrave, që në vetvete përbën një mosveprim shumë të rëndë, nuk mund të shërbejë si pengesë për Bashkinë Elbasan për zgjidhjen përfundimtare të situatës, pasi rendi juridik i ofron të gjitha mundësitë, që transportin falas, Bashkia mund dhe duhet ta garantojë vetë, si duke nxjerrë aktet e nevojshme normative, ashtu edhe duke bërë parashikimet për përfitimin e shërbimit falas për personat me aftësi të kufizuar.

Ndërkaq, nga analizimi i Licencës nr. 21, që Bashkia Elbasan ka lëshuar për operatorin e shërbimit rrethqytetas, rezulton ka parashikime lidhur me detyrimin e operatorëve rrethqytetas, për të ofruar transport falas për kategorinë e personave që përfitojnë lehtësira në udhëtim, si: udhëtimin pa pagesë kundrejt paraqitjes së dokumentit që parashikon ligji për to, etj.

Komisioneri vlerëson se nga ana e Bashkisë Elbasan dhe Shoqërisë “Llixha 2001” nuk u arrit të provohej:

1. Që nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut të pretenduar nga ankueset, që është aftësia e kufizuar dhe trajtimit të pafavorshëm nga ana e Bashkisë Elbasan dhe Shoqërisë “Llixha 2001”, të konstatuar edhe nga Komisioneri në këtë vendim.
2. Që veprimet dhe mosveprimet e tyre kundrejt ankueseve, kanë një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv.

Gjatë shqyrtimit të kësaj ankese, Komisioneri konstatoi se Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001” nuk kanë vepruar në bazë të kompetencave, që i atribuohen nga aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi, për të ndaluar faktin e mosofrimit të lehtësirave në transport për kategorinë e të verbërve, si dhe për rregullimin e situatës në mënyrë përfundimtare. Komisioneri vëren se, Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001” kanë dështuar në marrjen e masave për heqjen e të gjitha pengesave institucionale, për të krijuar të gjitha lehtësitë për garantimin e transportit qytetas për personat me aftësi të kufizuar, të verbër.

Për sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, subjekteve ankues u është mohuar një e drejtë, e cila u është dhënë nga legjislacioni në fuqi.

Në këto kushte, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, konstaton se Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Lixha 2001”, me anë të veprimeve dhe mosveprimeve të tyre, kanë vendosur përpara një situatë diskriminuuese, për shkak të aftësisë së kufizuar, ankueset, sa i takon ofrimin të transportit pa pagesë të parashikuar në legjislacioni në fuqi.

Komisioneri thekson se, në praktikën e tij, ka konstatuar shkelje të ndalimit të diskriminimit të parashikuar nga LMD, të ndryshuar, në çështje të ngjashme (Vendimet: nr. 174, datë 20.09.2021, nr. 66, datë 27.04.2023, nr. 93, datë 09.06.2023 dhe nr. 137, datë 26.07.2023), ku bashki të ndryshme dhe shoqëri transporti, nuk kanë marrë masa për të siguruar dhe garantuar lehtësitë në transport ndaj kësaj kategorie.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Bashkia Elbasan nuk vendosi në dispozicion informacion në lidhje me masat konkrete, afatet kohore dhe fondet, (apo hartimin e një plani konkret të mirëfilltë) për detyrimin e Shoqërisë së transportit rrugor të cilën e ka licencuar për një afat kohor 10 vjeçar, për njohjen e Librezës së Verbërisë dhe të udhëtimit falas në transportin rrethqytetas, për kategorinë e personave të verbër.

GJEDNJ në jurisprudencën e saj, lidhur me diskriminimin e personave me aftësi të kufizuara, ka mbajtur qëndrimin se: *“...duke pasur parasysh nevojën për të parandaluar diskriminimin ndaj personave me aftësi të kufizuara dhe për të nxitur pjesëmarrjen dhe integrimin e tyre të plotë në shoqëri, marzhi i vlerësimit që gëzojnë shtetet në vendosjen e trajtimit të ndryshëm ligjor për personat me aftësi të kufizuara është ndjeshëm i reduktuar²⁸ dhe se për shkak të cenueshmërisë së veçantë të personave me aftësi të kufizuara, një trajtim i tillë do të kërkonte arsye shumë të rëndësishme për t'u justifikuar²⁹”.*

Bazuar në nenin 33, pika 10 të LMD, përcaktohet se: *“Vendimi përmban rregullimet dhe masat e duhura, duke caktuar edhe një afat për kryerjen e tyre”*, ndërsa bazuar në nenin 33, pika 12, të LMD, përcaktohet: *“Kur vendos masën, komisioneri siguron që ajo të jetë: a) e efektshme dhe parandaluese; dhe b) në përpjesëtim me gjendjen që e shkaktoi vendosjen e masës”*.

Ligji “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, në nenin 33/10 të tij, nuk ka përcaktuar masat që duhen marrë për rregullimin e situatës diskriminuuese, por e ka lënë në diskrecionin e Komisionerit. Pra, Komisioneri rast pas rasti, vendos se cilat janë rregullimet dhe masat që duhen marrë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen efektive nga diskriminimi të personave që pretendojnë se janë viktima të diskriminimit. Ligji “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, nëpërmjet nenit 33/12, ka vendosur kriteret që duhet të ndjekë Komisioneri në përcaktimin e masës që ai jep nëpërmjet vendimeve të tij.

²⁸ Shih: *Glor kundër Zvicrës*, nr.13444/04, prg. 84, GJEDNJ 2009.

²⁹ Shih: *Guberina kundër Kroacisë*, nr. 23682/13, 73, GJEDNJ 2016.

Komisioneri ka konstatuar sjellje diskriminuese ndaj subjekteve ankues, si persona me aftësi të kufizuar, të verbër, pasi rezultoi se Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001” nuk kanë marrë masa për të siguruar të drejtat ligjore të tyre, lidhur me udhëtimin falas në transportin rrethqytetas.

Për rrjedhojë edhe masa rregulluese duhet të jetë në funksion të rregullimit të situatës së diskriminimit dhe garantimin e udhëtimit falas në transportin rrethqytetas, për personat me aftësi të kufizuar, të verbër, bazuar në legjislacionin në fuqi.

PËR KËTO ARSYE:

Mbështetur në nenet 32 dhe 33 të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I:

1. Konstatimin e diskriminimit, për shkak të aftësisë së kufizuar, të shtetaseve: V.D dhe V.K, nga ana e Bashkisë Elbasan.
2. Konstatimin e diskriminimit, për shkak të aftësisë së kufizuar, të shtetaseve: V.D dhe V.K, nga ana e Shoqërisë “Llixha 2001” shpk.
3. Në referencë të pikës 1, të këtij Vendimi, Bashkia Elbasan të marrë masa të menjëhershme, për të siguruar dhe garantuar lehtësitë në transport ndaj kësaj kategorie, duke hartuar një plan monitorimi për shoqëritë e transportit të licencuara nga ana e saj.
4. Në referencë të pikës 2, të këtij Vendimi, Shoqëria “Llixha 2001”, të marrë masa të menjëhershme, për mospërsëritjen në të ardhmen të situatave të ngjashme dhe për të siguruar dhe garantuar lehtësitë në transport ndaj kësaj kategorie. Me qëllim parandalimin e situatave dhe sjelljeve diskriminuese gjatë ushtrimit të veprimtarisë së saj dhe ofrimit të shërbimit të transportit, Shoqëria “Llixha 2001” shpk duhet të marrë masat e mëposhtme:
 - Të afishojë në vende të dukshme në mjetet e transportit, të drejtat e personave me aftësi të kufizuar për të udhëtuar sipas lehtësirave të parashikuara nga aktet ligjore apo nënligjore në fuqi dhe politikat e shoqërisë për ofrimin e udhëtimit për kategorinë e personave me aftësi të kufizuar;
 - Të parashikojë në rregulloren e brendshme të shoqërisë, detyrimin e punonjësve për të trajtuar me dinjitet dhe pa diskriminim të gjithë personat me aftësi të kufizuar dhe respektimin e të gjitha të drejtave të parashikuara për këtë kategori;

5. Brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga marrja dijani për këtë Vendim, Bashkia Elbasan dhe Shoqëria “Llixha 2001” të njoftojnë Komisionerin, lidhur me masat e marra për zbatimin e këtij vendimi.
6. Në referim të nenit 33, pika 11, të ligjit nr. 10 221, datë 04.02.2010, “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, i ndryshuar, moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë, sipas parashikimeve të pikës 13, të po këtij neni.
7. Kundër këtij vendimi lejohet ankimi në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijani.

KOMISIONERI

Robert GAJDA